

Odgovorni do sebe, narave in potomcev

Na kmetiji Lukmanovih v Taboru so se pred nekaj leti odločili za biodinamično metodo kmetovanja – Hvaležni, zdravi in zadovoljni

Če bi več ljudi razmišljalo tako kot Damijana Lukman iz Tabora, bi bil ta svet zagotovo drugačen. Sicer pa za nikogar ni prepozno. Tudi ona je z možem Jankom šele pred štirimi leti spoznala, da po starem ne gre več naprej. Iz klasičnega kmetovanja sta se preusmerila ne samo v ekološko, temveč tudi v biodinamično, ki poleg naravnih zakonitosti upošteva še gibanje planetov in Lune. Vrnila sta se torej h koreninam, k znanju svojih prednikov, ki so bili tesno povezani z naravo, jo spoštovali in poznali njene zakonitosti. Če so generacije nekoč preživele brez kemije in strupov, lahko tudi onadva, sta sklenila pred štirimi leti in od takrat še nista obžalovala svoje odločitve.

Majhno kmetijo sredi Tabora sta prevzela od Jankovih staršev. Oba sta od nekdaj povezana z naravo, zaradi veselja do dela na kmetiji sta tudi pridobila izobrazbo kmetijskega tehnika. Toda domača kmetija ima le pet hektarjev obdelovalne zemlje, sedem hektarjev ima družina v najemu, kar je premalo za preživetje, zato ima tudi trgovino in servis molznih strojev. Ves čas je bila kmetija

pila semena, umetna gnojila, fitofarmacevtska sredstva ... »Pred štirimi leti pa se je nekaj spremenilo. Cena mleka je bila približno enaka vsa leta, stroški pa so zelo narasli. Zemlja je bila vse bolj siromašna, brez humusa, težka za obdelavo. Rekla sva si, da tako ne gre več,« se spominjata.

Ugotovila sta, da sta v začaranem krogu: svojih semen nimata več, hibridi pa niso kaljivi in moraš vedno znova kupovati semena, gnojiti in nato zaščititi rastline, ker so neodporne. »Kmet od zore do mraka gara, da financira korporacije. Nazadnje dobi mrtvo hrano in zaradi bolezni še zadnje ostanke denarja znosi v lekarno in k zdravniku. Rekla sva, da tako ne gre več, da bova živela z naravo in ne proti njej,« pravi Damijana.

Odkritje biodinamike

Prvi setveni priročnik Marije Thun jima je podarila teta, ki je bila v društvu Ajda Štajerska, za katerega do takrat sploh nista vedela. »Pravijo, da ko je učenec pripravljen, pride učitelj in tako je bilo tudi pri naju. Največ zaslug za našo biodinamiko ima kmetijska

Preparat namesto strupa

Najprej je Damijana naredila začetni tečaj ekološkega kmetovanja, potem še tečaj biodinamike pri Meti Vrhunc na Vrzdencu. Teorija Rudolfa Steinera, ki govori o kozmičnih ritmih in o vplivu planetov na človeka in naravo, jo je prevzela in doma je s takšnim navdušenjem pripovedovala o vsem, da sta tudi oba sinova, Tadej in Žiga, opravila tečaj. Čez noč so se odločili, da v zemljo ne bodo dali nobenega strupa več. »Predavatelji so govorili o materi zemlji in res je kot živo bitje, saj nam vsako leto rodi, nam da hrano. Mi pa jo samo zastrupljamo. Kaj bo ostalo za nami?« se sprašuje Damijana.

Kompostni preparati so shranjeni v šoti. Člani društva Ajda jih delajo skupaj, saj je proces dolgotrajen, poleg tega potrebuje vsak zelo majhne količine: za 3 kubične metre kompostnega kupa je dovolj le čajna žlička vsakega preparata. Tudi ta podatek pove, da gre pri vsem skupaj predvsem za energije.

Ta odločitev je prinesla ogromno olajšanje tudi za Janka, ki je imel prej krizo pred vsakim škropljenjem, saj je sam pri sebi vedel, da raznaša strup. »Ko zdaj po polju pšenice škropi s pravkom iz baldrijana, uživa. Brez maske in rokavic. Lani je šla mimo gospa in ga je zaskrbljeno opozorila, naj si nadene masko. Povedali smo ji, da škropi s čajem in da ni nevarnosti.« V zemlji so se spet pojavili deževniki, pridelek pa je bil že lani nad pričakovani.

Hvaležnost ...

Med sprehodom po kmetiji Lukmanova pokazeta poln hlev krav, kjer vsako poznata po imenu. Odločitev za drugačno kmetovanje se pozna

30 cm dolgi storži stare sorte koruze, osemredne trdinke, so zrasli brez škropiv in umetnih gnojil.

tudi pri živalih, drugače se obnašajo, ugotavljata. »Prej jim nismo znali pokazati hvaležnosti. Tudi ko pripravljáš preparate, moraš biti hvaležen. S temi preparati daješ energijo zemlji in s tem hrani.« V sodobni hrani ni energije in zato je ob vsem znanju medicine vse več bolnih, je prepričana Lukmanova, ki nas odpelje še do kupa gnoja, ki zori ob robu njive. Vanj so dali kompostne preparate, izdelane iz cvetov in živalskih ovojnic. Ti preparati

»Najbolj pomembno je zdravo, vitalno seme, saj potem ne boš imel težav s škodljivcem in z boleznijo. Če se ta pojavi, pa najprej pomisliš, kaj moraš narediti, da bo rastlina odpornejša.«

so koncentradi energij planetov. Humus, ki nastane, da to koncentrirano energijo zemlji in rastlinam, da dajo živo hrano, ki »nahrani ne samo telo, temveč tudi dušo«. Poslanstvo kmeta je zato ogromno, meni Damijana. »Kmet bi moral biti zdravnik, da bi zdravil s hrano, zdravnik učitelj, da bi učil, kako se je treba prehranjevati, in učitelj kmet, da bi sejal znanje,« povzame staro modrost.

... in odgovornost

Pa se sosedji obračajo nanju po nasvete? Damijana pravi, da je najlažje z zgledom prepričati še koga, čeprav je tudi njeno navdušenje, ki veje iz vsake besede, zelo nalezljivo. »Najprej sem jih pogosto vabila na predavanja,« pravi. »Spoznaš pa, da človek pride, ko je pripravljen. Naša naloga je, da se naučimo in pokažemo, kaj zmore biodinamika. Ko bomo imeli takšne pridelke, kot jih lahko imaš s tem načinom pridelave, bodo ljudje sami prišli vprašat, kako in kaj.« Lani so nekatere poljščine lepo obrodile, tudi nekaj svojih semen so že pridelali. Sčasoma bo stroškov za nakupe vse manj, zavest in zadovoljstvo bosta toliko večja. »Najbolj me boli, ko kmet reče, da bo zase pridelal kakovostno hrano, za prodajo ga pa ne zanima. Kje je njegova odgovornost? Svet moramo začeti spreminjati pri sebi, živeti in delati pošteno in odgovorno do sebe, narave in potomcev. To ni naloga le kmetov, ampak slehernega potrošnika, ki s svojim denarjem odloča o usodi gospodarstva. Z vsakim nakupom smo odgovorni, koga bomo podprli. Kadar kupimo kitaj-

»Če bi bil človek hvaležen za to, kar ima, bi bil srečen. Slovenija je tako lepa, sploh se ne zavedamo, kaj imamo. Ko se le ne bi kar naprej primerjali z drugimi.«

usmerjena v pridelavo mleka. Ker nima prostora za izpust živine na prosto, so Lukmanovi lahko pridobili le certifikat, da je mleko pridelano brez GSO, pri pridelavi rastlin pa so v celoti preusmerjeni v ekološko kmetovanje.

Z naravo in ne proti njej

Dolgo sta Damijana in Janko kmetovala tako, kot sta se učila v šoli: vsako leto sta ku-

svetovalka Maja Klemen Cokan, ki nas je z navdušenjem in vztrajnostjo vodila med ekološkimi kmetijami doma in na tujem, pika na i pa je bil obisk ob Bodenskem jezeru. Ko sva videla, kakšna posestva že desetletja uspevajo po metodi biodinamike, sva bila navdušena. Še bolj, ko sva poskusila njihove okusne pridelke,« se spominjata Lukmanova. Če oni lahko, se lahko tudi mi naučimo, sta si rekla.

Damijana in Janko Lukman gospodarita z roko v roki in videti je, da je tudi po 25 letih zakona med njima veliko razumevanja in ljubezni. Brez tega tudi biodinamično kmetovanje ne more uspevati, sta prepričana. »Ko v pravo stvar vložiš energijo, ti je vse povrnjeno, si zadovoljen in zdrav, medtem ko negativnost priklicje le bolezen.«

Konji so na kmetiji po zaslugi sina Tadeja, ki želi nadaljevati delo na kmetiji. Z zaročenko sta velika ljubitelja teh plemenitih živali. Mlajši sin Žiga je še študent. Oba pa sta zelo odgovorna, zavedata se poslanstva kmetov in pomagata pri delu, kolikor jima čas dopušča. Poprimeta tudi takrat, ko si Damijana in Janko privoščita nekaj dni počitnic ali gresta na kakšno potovanje.

TATJANA CVIRN
Foto: GrupA